

Nr 56

Utlåtande i anledning av väckta motioner om regionala samarbetsorgan för vägfrågor.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 637 av herr Åkerlund och II: 769 av herr Bengtson i Solna och fru Kristensson hemställes, att riksdagen måtte besluta att uppdraga åt Kungl. Maj:t att utreda möjligheterna att särskilt i de större stadsregionerna införa regionala samarbetsorgan för planering av viktigare vägfrågor av gemensamt intresse för regionen.

Motionärerna berör den pågående starka tillväxten av storstadsregionerna i vårt land och framhåller att inom dessa regioner bebyggelseutveckling och urbanisering verkar i riktning mot en sammanknytning av stad och landsbygd till näringsgeografiska enheter. Ibland kan emellertid konstateras att kommungränserna hindrar samordning. Omtanken om den egna kommunen kan leda till att från regionens synpunkt bättre lösningar av olika problem äventyras eller försvåras.

Ett exempel på en god regional samordning är, anför motionärerna, lösningen av den kollektiva trafiken inom storstockholmsområdet, där man bildat kommunalförbundet för Stockholms stads och läns regionala frågor. Härvid har emellertid kollektivtrafiken skjutits i förgrunden medan vägtrafikfrågorna hittills inte förutsatts bli behandlade i större utsträckning.

Motionärerna understryker att ett stort behov av samordning föreligger för ett flertal regioner. En proposition är att förvänta angående omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till statens vägverk. I utredningen i frågan har uppgivits, att utökat samarbete skall etableras mellan vägförvaltningarna och kommunerna, men detta vidgade samarbete torde komma att främst ligga på det tekniska planet och det bör kompletteras med en generellt bestämd, organiserad samverkan mellan företrädare för de politiska instanserna inom regionerna.

En särskild utredning bör ske i anslutning till planeringen för det nya vägverket.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 769.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, Svenska stadsförbundet och Svenska kommunförbundet.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför följande.

Bihang till riksdagens protokoll 1966. 11 saml. Nr 56

Under senare år har styrelsen bl. a. i sina anslagsäskanden behandlat några av de planeringsproblem, som sammanhänger med den starka befolkningsökningen inom vissa stads- och tätortsregioner. För styrelsens del innebär denna utveckling bl. a. ett stigande behov av samordning mellan vägplaneringen för landsbygden och trafikledsplaneringen i regionernas städer och tätorter ävensom ett ökat behov av samordning mellan vägplanering och övrig samhällsplanering. Dessa samordningsbehov har även uppmärksammats av den under år 1965 avslutade utredningen om ny organisation för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. Enligt utredningen (SOU 1965:47) bör sålunda såväl styrelsen som vägförvaltningarna ges ökade möjligheter deltaga i städernas och andra tätorters byggnads- och trafikplanering.

Ett vidare studium av verkets deltagande i samhällsplaneringsfrågorna på länsnivå sker f. n. inom verket i samband med utveckling av nya metoder för verkets långsiktiga planering. Övervägande av frågan ingår även i pågående utrednings- och förberedelsearbete för den ifrågasatta nya organisationen.

Sedan de av väg- och vattenbyggnadsstyrelseutredningen framförda förslagen, vilka till alla väsentliga delar tillstyrktes av styrelsen och andra remissorgan, samt de nämnda studierna och utredningarna genomförts, bör väg- och vattenbyggnadsverket kunna erbjuda förbättrade tekniska och ekonomiska bedömningsunderlag för samordning av väg- och gatuplaneringen inom de av motionärerna exemplifierade storstads- och tätortsregionerna. Härvid torde i hög grad ett vidgat samarbete underlättas på såväl de tekniska och ekonomiska som kommunalpolitiska planen. Pågående utvecklingsarbete och planering för det föreslagna vägverket tar som nämnts i första hand sikte på förbättring i tekniskt och ekonomiskt avseende. De av motionärerna föreslagna regionala samarbetsorganen för planering av vägfrågor faller emellertid utanför ramen för detta arbete.

I byggnads- och väglagstiftningen finnes föreskrifter om på vilket sätt och med vilka myndigheter samråd skall ske när det gäller såväl fysisk samhällsplanering i allmänhet som vägplanering. Det ligger i vägväsendets intresse att utöver det i lagstiftningen föreskrivna samrådsförfarandet taga de ytterligare samråd och medverka i det samarbete, som erfordras för att ge optimal lösning av en vägfråga, såväl när det gäller ett enskilt företag som ett komplex av företag av betydelse för en större eller mindre region.

Styrelsen finner det med hänsyn till det anförda icke erforderligt att införa sådana särskilda regionala samarbetsorgan som motionärerna föreslagit. Om väg- och vattenbyggnadsverket får de av den föreliggande utredningen föreslagna resurserna torde motionernas syfte kunna tillgodoses utan nya samarbetsorgan.

Stadsförbundet anför bl. a. att motionärerna synes avse en samplanering mellan såväl enbart kommuner som mellan stat och kommun samt uttalar vidare.

Beträffande den interkommunala planeringen vill styrelsen framhålla, att det redan nu finns vissa instrument för att åstadkomma en för flera kommuner samordnad vägutbyggnad. Detta gäller de delar av landet, där staten ensam är väghållare. Av rikets kommuner är det endast något över 100 som är egna väghållare. I alla andra delar av landet är det staten som

genom i första hand länsstyrelsen, vägförvaltningen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen är ansvarig för att en samordning av vägutbyggnaden sker. Rådgivande interkommunala samordningsorgan är dessutom i dessa delar av landet vägnämnder och länsvägnämnder.

En bristfällig regional samordning inom vägplaneringen kan däremot tänkas uppstå vid sådana kommungränser där en kommun, som är egen väghållare, gränсар till en kommun med staten som väghållare, liksom när två kommuner, som är egna väghållare, gränсар till varandra. Det förra fallet är vanligast medan det senare är aktuellt endast på ett fåtal ställen i landet. Här bör erinras om att man vid kommunsammanläggningar i allmänhet tillämpar den principen, att kronan även efter indelningsändringen skall vara väghållare i de gamla landskommundelarna av den vidgade staden. En kommunsammanläggning löser därför inte samordningsproblemen mellan stat och kommun beträffande väghållningen i området.

De omfattande program för bostadsexploatering i storstadsregionerna som föreligger kräver att jämsides med den kollektiva trafikens utbyggnad betydande insatser göres för utveckling av erforderliga vägtrafikleder. Utbyggandet av ett kapacitetsstarkt vägnät måste betraktas som en integrerande och nödvändig del i det samhällsbyggande som urbaniseringsprocessen framtvingar.

I samband med den stora utbyggnaden av tätorternas ytterområden kommer troligen lång tid att förflyta innan de kollektiva trafikmedlen hunnit bli utbyggda till den kapacitet och standard, som krävs för att nöjaktigt försörja bostadsområdena. Detta förhållande jämte de i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens petita omvittrade förseningarna av utbyggnaden av gator och vägar i städer, framför allt i storstäderna, får till resultat att mycket svår övergångstid troligen förestår, innan trafiksystemet i en tid av växande bilism och stark befolkningsökning någotsånär kan komma i balans. Samordningen av vägutbyggnaden i storstadsområdena är därför en mycket viktig fråga.

Väsentligt vid en interkommunal samplanering i vägfrågor måste vara att denna planering integreras med övrig samhällsplanering i regionen. Vägfrågorna har en sådan betydelse för såväl kommuninvånarna som den kommunala ekonomin, att man så långt som möjligt bör undanröja alla hinder för en samplanering över kommungränserna.

Förbundet tillstyrker förslaget om en utredning och anser den böra ske i samarbete mellan kommunala och statliga myndigheter.

Kommunförbundet vitsordar behovet av kontakt mellan de statliga vägmyndigheterna och kommunerna. Kontakter förekommer emellertid redan och de kan förväntas bli bättre i och med genomförandet av kommunindelningsreformen. I de nya storkommunerna ges större möjligheter till regional överblick. Förbundet anför vidare.

Inom de tre storstadsområdena har de för dessa områden bildade interkommunala organen redan nu möjlighet att ta upp vägfrågorna till överläggning med de statliga vägmyndigheterna. I ytterligare några regioner, där tätortsutvecklingen är särskilt accentuerad, väntas ett interkommunalt samarbete över blockgränserna komma till stånd, varvid bl. a. vägplaneringen framhållits som ett gemensamt intresseområde.

Kommunförbundet avstyrker motionerna.

Utskottet

Motionärernas yrkande syftar till en prövning av frågan om inrättande av regionala samarbetsorgan för planering av viktigare vägfrågor.

Kungl. Maj:t har för den nu pågående höstriksdagen framlagt en proposition (nr 129) angående ny organisation för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. I propositionen behandlas även frågor rörande den regionala organisationen. Således föreslås bl. a. inrättande av tre projekteringskontor, motsvarande de nuvarande planeringsavdelningarna, samt en regional organisation för väg- och brobyggnad med tillsvidare, försöksvis i avvaktan på slutlig reglering, tre byggnadsdistrikt omfattande nio län. Enligt utskottets mening bör riksdagens prövning av det framlagda förslaget avvaktas innan åtgärder i det i motionerna avsedda syftet ifrågasätts.

Utskottet får således hemställa,

att de likalydande motionerna I: 637 och II: 769 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 november 1966

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sörlin, Eric Gustaf Peterson, Enarsson, Oscar Carlsson, Hedlund, Nyman, Hübinette, Yngve Persson*, fru Elvy Olsson*, herrar Helge Karlsson* och Wååg*.

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Hamrin i Kalmar*, Dickson, Lundmark, Haglund*, Wikner, Larsson i Borrbby, fru Ekroth, herrar Andersson i Örebro, Thylén* och Josefson i Arrie.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.